

Mot.
1988/89
Ub549-557

Motion till riksdagen

1988/89:Ub549

av Åke Gustavsson och Kersti Johansson (s, c)
Utbildning om internationella adoptioner m. m.

Svenskar av utländskt ursprung, som kommit hit som adoptivbarn, är numera ett märkbart inslag i vårt samhälle. Det finns drygt 30 000 svenskar som kommit till Sverige från andra länder genom adoption och årligen utökas detta antal med närmare 1 500 adoptivbarn.

Adoptivbarnen är oerhört efterlängtade av sina adoptivföräldrar, de fyller för det mesta ett stort tomrum och är en källa till glädje. Men det är naturligtvis inte fritt från problem att flytta barn i småbarns- och skolåldern från en världsdel till en annan, till nya föräldrar, nytt språk, ny mat, ny kultur, nytt klimat osv.

Internationella adoptioner har förekommit sedan 1960-talet. Många adopterade är nu vuxna och många är i tonåren. Med tanke på att barnen många gånger har mycket svåra upplevelser bakom sig är det inte svårt att inse att det krävs mycket av adoptionsföräldrarna för att hjälpa barnen att anpassa sig till sina nya förhållanden. Många av barnen har varit utsatta för flera separationer och därigenom frångämts möjligheten att knyta an till någon vuxen person något som enligt all barnexpertis, är nödvändigt för att barnet skall kunna utvecklas till en harmonisk människa. Det är inte heller ovanligt att barnen är hittebarn och i de fallen vet man ingenting om bakgrunden.

Adoptivbarnen utgör ca 1,5 % av alla barn i det svenska samhället. Det innebär att det finns adoptivbarn i så gott som varje skola, varje förskola och varje fritidshem. Det innebär också att alla barnvårdscentraler någon gång besöks av adoptivbarn liksom att över huvud taget alla samhällsinstitutioner, som kommer i kontakt med barn också kommer i kontakt med de utländska adoptivbarnen. Adoptivbarnen finns över hela vårt land och inom alla samhällsklasser. Adoptivbarnen finns naturligtvis också i tonårgången, på fritidsgårdarna, inom ungdomsidrotten och på diskoteken.

Det finns alltför litet av forskning om hur det går för adoptivbarnen och vilka insatser skulle behöva göras för att underlätta och säkra deras anpassning till de nya förhållandena och hur de bör stöttas under uppväxttiden. Men det finns några studier:

Barnpsykologen Ingegärd Gardell gjorde under 1970-talet en studie rörande drygt 200 ungdomar, som kommit till Sverige som utländska adoptivbarn och som var i åldern 10-18 år då undersökningen gjordes. Hon kom fram till att det i stort sett gått mycket bra för barnen även om vissa av dem haft anpassningsproblem i början av sin vistelse här. Men hon uppmärksammade också att några av barnen hade specifika språkproblem,

som skolan inte kände igen eller visste hur den skulle hjälpa barnen med. Hon poängterade vikten av att blivande adoptivföräldrar får delta i en för dem anpassad föräldraförberedelse, samt att denna senare borde följas upp då barnet kommit till dem. Hon uppmärksammade också att samhället i stort borde ha bättre information om utländska adoptivbarn för att barnen själva skulle slippa en del irriterande uppmärksamhet och fördomsfulla frågor.

Liknande resultat har man kommit fram till även i andra länder där man har internationella adoptioner.

Barnpsykiatern Marianne Cederblad, professor vid universitet i Lund, har vid konferenser som anordnats av Svenska Kommunförbundet och NIA presenterat material som visar att adoptivbarn och -ungdomar, som kommer till barnpsykiatriska kliniker och PBU/BUP inte sällan har starkare symtom än vanliga svenska ungdomar, som söker motsvarande hjälp. Adoptivbarnen har kraftigare utbrott och ett mera omfattande utespring kombinerat med bortavaro från hemmen än de svenska ungdomar, som själva eller genom föräldrarna söker psykiatrisk hjälp.

Barnpsykologerna Ilona Déry-Alfredsson och Madeleine Kats har gjort en studie om utländska adoptivbarn på PBU. Författarna säger i sin resultat-sammanfattning: "Intervjuerna med olika behandlare inom PBU visar att en del behandlare är mycket kunniga och insatta i behandlingsproblematiken – detta gällde bl.a. några av de äldre som haft lång erfarenhet av svenska adoptivbarn och några av de yngre med speciellt intresse för just detta. På andra håll tycktes dock ganska stor oklarhet och brist på kunskap beträffande de utländska adoptivbarnen råda. Detta gällde framför allt den del av familjens historia som inte är gemensam för barnet och föräldrarna. Vi fann en tendens att se adoptivfamiljen antingen som en vanlig *biologisk familj*, eller som ett slags *fosterfamilj* – dvs. att se barnet antingen som totalt anknutet till familjen, eller också som mycket löst anknutet". I samma rapport sägs också: "Adoptivfamiljerna klagar ibland över att man inom PBU/BUP inte förstår sig på adoptivbarn. Vissa resultat i undersökningen tyder på att detta ibland kan stämma."

Här vill vi betona att det bara är en liten del av alla adoptivbarn som behöver psykiatrisk och annan hjälp. För de allra flesta går det mycket bra, men då det blir problem tycks det som om det kan bli allvarliga problem inför vilka samhället ofta står handfallet.

Med tanke på den bakgrund adoptivbarnen har är det naturligtvis inte särskilt anmärkningsvärt att några får problem. Adoptivföräldrarna lägger i de flesta fall ned ett omfattande arbete på att ge barnen den trygghet de behöver och att lotsa dem in i sin nya omgivning. Professor Cederblad säger sammanfattningsvis i en rapport om utländska adoptivbarn som kommit till Sverige efter tre års ålder: "I det drivhus av kärlek och engagemang, som de skapar, är det möjligt för ett barn med tidiga emotionella störningar att regrediera (går tillbaka i utvecklingen) och på ett positivt sätt reparera sina känslomässiga skador."

Men föräldrarna behöver också vägledning och hjälp i sina strävanden att stötta sina barn och ungdomar. Det är samhällets skyldighet att ställa upp även för dessa föräldrar och barn och ungdomar. Men trots att adoptivbarnen nu är så vanliga i vårt svenska samhälle finns det inte inlagt någon utbildning

om adoptivbarn och deras behov vid utbildning för befattningar där man kommer i kontakt med barn. Detta är enligt vår mening en allvarlig brist.

För att få ta emot ett barn för adoption krävs enligt socialtjänstlagen att man har ett medgivande från socialnämnden. Ett sådant medgivande kan lämnas först efter en noggrann utredning om de blivande adoptivföräldrarnas möjligheter att ge ett barn med svår bakgrund bra uppväxtförhållanden. För detta arbete har NIA i samråd med socialstyrelsen utarbetat en handbok. NIA betonar i denna även att själva utredningsförfarandet skall vara en förberedelse och skolning av de blivande adoptivföräldrarna för deras uppgift att ta hand om ett barn som kanske varit illa. Detta är ett krävande arbete för socialsekreterarna. För detta krävs utbildning. Det behövs också utbildning för de socialsekreterare som skall hålla kontakt med familjerna sedan barnen kommit.

Déry-Alfredssons och Kats studie visar att det behövs utbildning om utländska adoptivbarn för psykologer och terapeuter. Även socialsekreterare som kommer i kontakt med familjerna då det blir problem i skol- och tonåren behöver vara väl insatta i den problematik som gäller för tidiga separationer, modersdeprivation m.m. som de utländska adoptivbarnen inte sällan varit utsatta för under sina första levnadsår.

NIA har under flera år erbjudit socialhögskolorna sina tjänster i form av föreläsningar om internationella adoptioner. Trots att NIA inte tagit betalt för detta är det endast ett par högskolor som utnyttjat erbjudandet.

NIA har sedan hösten 1987 ett projekt, med medel från allmänna arvsfonden, om rådgivning till utländska adoptivbarn och deras familjer under barnens uppväxttid. Inom projektet har framkommit ett mycket stort behov av och intresse för information och utbildning av olika yrkesgrupper om hur man på bästa sätt stöttar familjer med utländska adoptivbarn och hur man behandlar dem då de får problem.

Oss förefaller det uppenbart att bl.a. socionom-, terapeut- och psykologutbildningarna bör innehålla inslag av utbildning om utländska adoptivbarn och de behov de och deras familjer kan ha under barnens uppväxttid.

BVC-personal, förskollärare och skolpersonal såsom lärare, skolkuratorer och skolsköterskor är personalgrupper som kommer i kontakt med alla barn och som därför är viktiga i arbetet att förebygga problem och på ett tidigt stadium se när speciella insatser är befogade. Det är därför viktigt att dessa yrkesgrupper har kunskaper även om utländska adoptivbarn.

Enligt vår mening är det viktigt att information om utländska adoptivbarn och deras behov ingår i utbildningen av alla de personalgrupper i samhället som kommer i kontakt med barn och som har till uppgift att förebygga att barnfamiljer får problem och att stötta och då så behövs ge barn och deras familjer behandling och vård.

Hemställan

Mot. 1988/89

Ub549

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbildning för personal som arbetar med barn och barnfamiljer också bör omfatta utbildning om utländska adoptivbarn.

Stockholm den 20 januari 1989

Åke Gustavsson (s)

Kersti Johansson (c)